

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/36.25>**Мандра В.В.**

доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародних економічних відносин,
бізнесу та туризму
Державне некомерційне підприємство
«Державний університет «Київський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4786-5744>

Мандра Н.Г.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
бізнесу та туризму
Державне некомерційне підприємство
«Державний університет «Київський авіаційний інститут»

ДВІ ЕПОХИ ПОТЯСІНЬ: ВЕЛИКА ДЕПРЕСІЯ 1930-Х ПРОТИ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ ХХІ СТОЛІТТЯ

У контексті зростаючої турбулентності світової економіки, обумовленої фінансовими, епідеміологічними та геополітичними шоками, постає актуальна потреба у глибокому переосмисленні історичного досвіду антикризового управління. Велика депресія 1930-х років та глобальні кризи ХХІ століття мають спільні риси й суттєві відмінності, які дозволяють сформулювати уроки для сучасної міжнародної макроекономічної координації. Проаналізовано та порівняно причини, механізми поширення, політичні відповіді та економічні наслідки великих глобальних криз з акцентом на роль міжнародних економічних відносин. У результаті дослідження встановлено, що хоча Велика депресія і кризи ХХІ століття мали різну природу (банківську, споживчу, структурну), всі вони супроводжувалися порушенням довіри, торговельним спадом і дефіцитом міжнародної координації. У ХХІ столітті значну роль відіграли гнучкі інструменти стимулювання, інституційна реакція центральних банків, антикризові пакети G20 та адаптація глобального ланцюга поставок. Проте посилення протекціонізму, фінансова фрагментація та політична поляризація створюють нові загрози.

Ключові слова: велика депресія, глобальна фінансова криза 2008 року, COVID-19, війна 2022 року, макроекономічна політика, протекціонізм, міжнародна координація, фінансове стимулювання, глобальна рецесія, міжнародні економічні відносини.

Постановка проблеми. Економічні кризи завжди були каталізаторами змін у світовій фінансово-економічній системі, демонструючи вразливість навіть найстійкіших економік. Велика депресія 1930-х років стала переломним моментом у формуванні сучасної макроекономічної політики, зокрема щодо регуляторної ролі держави, соціального страхування та міждержавної координації. У ХХІ столітті світ стикнувся з низкою нових масштабних криз: глобальною фінансовою кризою 2008 року, пандемією COVID-19 у 2020–2021 роках, а з 2022 року – з глибокими економічними наслідками повномасштабної війни в Україні. Ці події вимагають порівняльного аналізу з історичним прецедентом – Великою депресією – з метою виявлення спільних і відмінних механізмів поширення криз, політичних реакцій, ефективності стимулюючих заходів та уроків для міжнародної макроекономічної координації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання причин і наслідків Великої депресії детально досліджувалися в працях Дж. М. Кейнса [9, с. 135–147], який заклав основу сучасної теорії макроекономічного

регулювання. Б. Бернанке [1, с. 7–18], аналізуючи роль центральних банків, доводив, що саме недооцінка монетарного впливу поглибила кризу 1930-х років. Сучасну інтерпретацію кризи подає Б. Айхенгрін [7, с. 231–264], який проводить паралелі з рецесією 2008 року та кризою Єврозони.

Щодо сучасних криз, П. Кругман [10, с. 29–44] розглядає глобальну кризу 2008 року як результат дерегуляції фінансового ринку та недостатньої міжнародної координації. Пандемічна криза 2020 року та енергетична криза 2022–2024 років аналізуються у звітах Міжнародного валютного фонду [2, с. 15–29] та Світового банку [4, с. 12–24]. Також зростає інтерес до проблеми фрагментації глобальних ланцюгів постачання та зростання протекціонізму [5, с. 48–53].

В Україні питання трансформації світової економіки в умовах війни досліджує Український інститут майбутнього [6, с. 17–26], де підкреслюється значення переорієнтації зовнішньої торгівлі, перебудови енергетичної політики та зниження залежності від уразливих ринків.

Незважаючи на наявні ґрунтовні дослідження окремих криз, порівняльний підхід до аналізу Великої депресії та глобальних криз ХХІ століття все ще потребує подальшого розвитку, зокрема в контексті адаптації політичних відповідей до нових типів загроз.

Мета статті полягає в здійсненні порівняльного аналізу Великої депресії 1930-х років та глобальних економічних криз ХХІ століття (2008, COVID-19, 2022–2025) з акцентом на:

- виявлення спільних і відмінних економічних механізмів поширення криз;
- порівняння інструментів державної та міжнародної політики реагування (монетарної, фінансової, торговельної);
- вивчення уроків для сучасної макроекономічної координації на глобальному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічні кризи є системними потрясіннями, які поширюються через взаємопов'язані канали – фінансовий, торговельний, соціальний. Велика депресія 1930-х років стала першою глобальною кризою в історії сучасного капіталізму, що виявила глибокі структурні вади ринкової економіки та неефективність політики невтручання.

У ХХІ столітті світ пережив щонайменше три масштабні економічні кризи: глобальну фінансову кризу 2008 року, пандемічну кризу 2020–2021 років і війну в Україні після 2022 року. Кожна з них відрізнялась за джерелами, але мала спільні риси у механізмах поширення та наслідках.

Незалежно від першопричини, кризи мають подібні механізми розгортання:

Шок довіри – втрата впевненості інвесторів і споживачів у майбутньому. У 1930-х масова банківська паніка призвела до зникнення понад 9 тис. банків у США [1, с. 7–8]. У 2008 році аналогічний ефект виник після банкрутства Lehman Brothers. У 2020 році – внаслідок інформаційного хаосу через пандемію, а з 2022-го – через військові ризики в Україні та регіоні загалом.

Скорочення ефективного попиту – доходи населення та бізнесу падають, витрати скорочуються, що запускає дефляційну спіраль. За даними МВФ, у 2020 році глобальний ВВП впав на понад 3%, тоді як у 1932 р. економіка США скоротилася на 13,1% [2; 9, с. 140].

Порушення функціонування фінансового сектору – замороження кредитування, дефляція активів, зростання неплатежів. І в 1930-х, і у 2008 році ці

процеси мали центральну роль у поглибленні кризи [7, с. 74–81].

Міжнародний ефект доміно – унаслідок тісної фінансово-торговельної інтеграції локальні проблеми переростають у глобальні. Торговельний протекціонізм 1930-х (наприклад, Smoot-Hawley Tariff Act) викликав масову відповідь з боку інших країн, а глобалізовані ланцюги поставок зробили кризу 2020 року миттєво транснаціональною [5].

Попри відмінності в часовому, географічному та технологічному контекстах, Велика депресія 1930-х років, криза 2008 року, пандемія COVID-19 та війна в Україні після 2022 року мають низку спільних економічних механізмів поширення (табл. 1).

Кризи ХХІ століття – значно складніші за природою і характером поширення. Вони комбінують фінансові, гуманітарні та безпекові аспекти:

Тип шоку:

- 1930-ті роки: фінансовий шок (цінова бульбашка та паніка);
- 2008 рік: боргово-фінансова криза;
- 2020 рік: пандемічна криза реального сектора;
- з 2022 року: воєнний шок, пов'язаний з руйнуванням фізичної та інституційної інфраструктури [4].

Сучасні кризи поширюються миттєво через цифрові платформи та глобалізацію. У 1930-х це тривало роками, сьогодні – тижнями або навіть днями [10, с. 34]. У 1930-х держава діяла повільно (політика невтручання), тоді як сучасні кризи супроводжуються активним втручанням через фінансові пакети, субсидії, монетарне розширення [2]. Однак природа криз ХХІ століття більш різноманітна, а їх поширення часто активізується нетиповими сучасними факторами, які згруповано у табл. 2.

Хоча кризи відрізняються за природою, економічні механізми поширення залишаються циклічно подібними, що свідчить про вразливість сучасної глобалізованої економіки до шоків різного походження. Сучасні технології, фінансова інтеграція та логістична взаємозалежність лише прискорюють ці процеси.

Розглянемо інструменти державної та міжнародної політики реагування на економічні кризи у розрізі монетарних, фінансових та торговельних інструментів втручання.

Монетарна відповідь в умовах економічних криз є одним із найбільш оперативних інструментів стабілізації. Однак рівень незалежності центральних банків,

Таблиця 1 – Порівняння основних економічних механізмів поширення глобальних криз: 1930-ті, 2008 рік, пандемія COVID-19 та війна в Україні

Механізм	Опис	Приклади
Шок довіри	Втрата довіри до банків, держави, інвесторів і споживачів призводить до стримування витрат, інвестицій та скорочення ділової активності.	Масовий витік депозитів у 1930-х; обвал Lehman Brothers 2008; паніка в 2020 р. через COVID-19
Скорочення споживчого попиту	Зниження доходів та очікувань майбутнього погіршення скорочує внутрішній попит.	У США у 1932 році ВВП скоротився на 13%; у 2020 році глобальний ВВП знизився на 3,1%
Порушення фінансової стабільності	Дефляція активів, банкрутства, порушення міжбанківського кредитування.	1931 р. – крах 9 тис. банків у США; 2008 р. – іпотечна та банківська криза
Ефект доміно в торгівлі та фінансах	Кризи швидко трансформуються з локальних у глобальні завдяки міждержавним фінансовим потокам і торгівлі.	Падіння експорту США і Німеччини у 1930-х; миттєве зниження товарного експорту в пандемію

Джерело: авторська розробка на підставі [1; 2; 4; 7; 9]

Таблиця 2 – Порівняльна характеристика джерел шоку, швидкості поширення та державної реакції на глобальні кризи XX та XXI століття

Аспект	Велика депресія (1930-ті роки)	Глобальна фінансова криза (2008 рік)	COVID-19 (2020–2021 роки)	Війна 2022 рік +
Первинний тригер	Крах фондового ринку, банківська паніка	Іпотечна бульбашка, дерегуляція	Пандемія/ карантини	Воєнна агресія РФ, руйнування
Поширення через торгівлю	Через митні бар'єри (США, Smoot-Hawley Tariff Act)	Через глобалізовані ланцюги постачання	Через зупинку глобальної логістики	Через санкції, порушення експорту зерна, енергетики
Технологічне середовище	Відсутнє: повільний рух капіталів	Інтернет, швидкі капітальні переміщення	Цифрова економіка, віддалена робота	Кіберзагрози, військові дрони, збої IT-інфраструктури
Роль фінансових ринків	Вразливість через банківське посередництво	Глибока інтеграція ринків, деривативи	Масова волатильність фондових ринків	Знецінення національних валют, дефіцит ліквідності в регіонах

Джерело: авторська розробка на підставі [7; 9]

можливість швидкої реакції, інституційна готовність та інфляційні ризики значно відрізнялися у досліджуваних періодах.

1930-ті роки (Велика депресія): ФРС діяла вкрай пасивно. У відповідь на банківські паніки не була здійснена масштабна ліквідна підтримка. Результатом стала дефляційна спіраль і масове банкрутство банків. Як зазначає Б. Бернанке, основна помилка ФРС – «невикористання повноважень» [1].

Криза 2008 року: різка активізація центробанків. ФРС, ЄЦБ та інші регулятори знизили ставки до нуля та розпочали політику кількісного пом'якшення (QE) – викуп активів на трильйони доларів для стимулювання економіки. Було запроваджено обмінні валютні свопи між центральними банками для глобальної ліквідності [7, с. 220–225].

COVID-19: надзвичайне зниження ставок, програми кредитування малого бізнесу, розширення QE. Центральні банки втратили значну частину інструментарію, оскільки діяли вже у межах нульових ставок [2].

Війна в Україні: НБУ здійснив фіксацію обмінного курсу, запровадив валютні обмеження, підвищив облікову ставку до 25% (2022 р.) задля боротьби з інфляцією та стабілізації макроекономіки [6].

Фіскальна політика виявилася ключовою для пом'якшення наслідків криз. Вона включала прямі трансферти населенню, підтримку підприємств, субсидії, податкові послаблення.

1930-ті роки: обмежене фіскальне втручання на початку, лише після 1933 року Рузвельт почав реалізовувати “New Deal”, інвестуючи в інфраструктуру, зайнятість та програми соціального захисту [9, с. 177–180].

2008 рік: антикризові пакети в США (TARP, ARRA), ЄС та Китаї досягли 2–6% ВВП відповідно. Основу

становили інвестиції у фінансову систему, автомобільну галузь, будівництво [10, с. 66–67].

COVID-19: наймасштабніше фіскальне стимулювання в історії – у США понад 25% ВВП, у Німеччині – 10%, в Україні – 2,5% ВВП. Включало прямі виплати, пільгові кредити, відтермінування податків [2].

2022–2024 роки (Україна): пріоритети зсунилися в бік військових витрат (50% бюджету), а також гуманітарної підтримки населення, біженців, субсидій. Значне залучення міжнародної допомоги [4].

Торгова політика відображає реакцію держав на зовнішні шоки. Протекціонізм часто посилює кризу, тоді як відкритість і координація – її пом'якшують.

1930-ті роки: ухвалення Smoot-Hawley Tariff Act у США (1930) спричинило торговельні війни. Протекціонізм поглибив кризу, обваливши глобальну торгівлю на понад 60% [7, с. 102–106].

2008 рік: світова спільнота уникає масштабного протекціонізму, а G20 закликає до стриманості. Але часткове повернення до національних інтересів відбулося в окремих секторах [5].

COVID-19: закриття кордонів, експортні обмеження (на медичне обладнання, харчі), але пізніше – координація в межах COVAX, G7, EU. В Україні спостерігалося падіння експорту металу, транспорту, агросектору.

2022–2024 роки (Україна): санкційна торгова політика проти РФ та Білорусі; диверсифікація торговельних маршрутів; втрати через закриття портів, логістичні розриви. Водночас – нові можливості через торгівлю з ЄС без мит [4].

З метою узагальнення та систематизації аналізу державних та міжнародних політик реагування на глобальні економічні кризи, у таблиці 3 згруповано основні інструменти втручання – монетарні, фіскальні та торговельні – із зазначенням особливостей їх застосування під час Вели-

Таблиця 3 – Порівняльна характеристика державної та міжнародної політики реагування на глобальні кризи

Інструмент	Велика депресія (1930-ті)	Криза 2008	COVID-19	Війна в Україні (2022+)
Монетарна	Пасивна політика, дефляція	QE, зниження ставок	QE, emergency lending	Валютний контроль, висока ставка
Фіскальна	New Deal (інфраструктура)	Субсидії, викуп активів	Прямі виплати, кредити	Військові витрати, субсидії
Торговельна	Протекціонізм (Smoot-Hawley)	Відносна відкритість	Частковий протекціонізм	Санкції, нові маршрути експорту

Джерело: авторська розробка

кої депресії 1930-х років, глобальної фінансової кризи 2008 року, пандемії COVID-19, а також повномасштабної війни в Україні з 2022 року. Такий порівняльний підхід, на нашу думку, дозволяє виявити як еволюцію підходів до кризового управління, так і специфіку національного реагування в залежності від характеру шоку та інституційної спроможності економік.

У порівнянні з 1930-ми роками, сучасні політики реагування стали агресивнішими, швидшими і глобально скоординованішими, хоча в умовах війни (як у випадку України) можливості держави залежать від міжнародної допомоги, а не лише внутрішніх ресурсів. Координація на рівні G7, G20, МВФ, ЄС стала критично важливою умовою зменшення шоку в глобальному масштабі.

Досвід усіх досліджуваних криз доводить, що ізолювані, запізнілі або суперечливі дії окремих держав лише посилюють турбулентність. Велика депресія 1930-х показала небезпеку протекціонізму та відсутності міждержавної взаємодії, що спричинило обвал світової торгівлі й поглиблення кризи [7, с. 89–94]. Натомість під час кризи 2008 року вперше в історії було налагоджено часткову глобальну координацію, зокрема на рівні G20, яка схвалила узгоджене стимулювання попиту, уникнення протекціонізму та модернізацію фінансової архітектури [10, с. 120–124]. Глобальні виклики потребують глобальної реакції, причому вона має бути швидкою, масштабною та скоординованою.

Кризи продемонстрували як ефективність, так і обмеженість механізмів МВФ, Світового банку, регіональних банків розвитку. Зокрема, під час COVID-19 та війни в Україні ці організації стали джерелами життєво важливої допомоги. Проте процедура ухвалення рішень у МВФ та доступ до ресурсів залишається нерівномірним – країни, що розвиваються, часто мають обмежений вплив на політику Фонду. Потрібна реформа управління міжнародними інституціями для забезпечення більшої інклюзивності, прозорості та швидкої реакції у кризовий час.

Механізми поширення криз у XXI столітті суттєво відрізняються від 1930-х через фінансову глобалізацію, цифрові ринки та логістичну інтеграцію. Фінансова криза в США миттєво поширилась на ЄС, Азію, Латинську Америку. Пандемія COVID-19 та війна в Україні викликали глобальні енергетичні та продовольчі шоки, продемонструвавши вразливість ланцюгів постачання [4]. Вразливість зростає пропорційно до інтеграції, а отже, потрібні механізми моніторингу та швидкої протидії, зокрема через СОТ, G20 та ООН.

Глобальні кризи показали, що без потужного фінскального втручання відновлення є повільним або взагалі неможливим. Але значне зростання державного боргу (особливо після COVID-19) поставило під сумнів стійкість фінансової системи багатьох країн [2]. Потрібен баланс між активною фінскальною підтримкою та

борговою дисципліною, а також міжнародні механізми реструктуризації боргів для країн з обмеженим доступом до ринків.

Ситуація з Україною є унікальним прикладом макроекономічної стійкості в умовах війни, що була забезпечена завдяки безпрецедентному рівню міжнародної підтримки – понад \$60 млрд на рік (2022–2024), замороженням боргів, грантами, бюджетною допомогою [4]. Це засвідчує потенціал нової моделі «глобального макроекономічного партнерства» між країною, що постраждала, та донорами.

Проаналізовані кризи дозволяють виокремити ключові структурні елементи ефективного реагування на глобальні виклики. Для зручності сприйняття в таблиці 4 згруповано основні уроки для людства з досвіду Великої депресії, кризи 2008 року, пандемії COVID-19 та війни в Україні – із фокусом на напрямки міжнародної макроекономічної координації.

Узагальнення ключових уроків із досвіду глобальних криз демонструє, що ефективна макроекономічна координація потребує не лише своєчасного реагування окремих держав, але й злагоджених дій на міжнародному рівні. Найуспішніші антикризові стратегії поєднували масштабну фінскальну підтримку, активну роль центральних банків, гнучкість торговельної політики та широке залучення міжнародних інституцій. Досвід України у 2022–2025 роках підтверджує важливість комплексної, цільової та швидкої зовнішньої допомоги як нового елементу глобального антикризового інструментарію.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити низку ключових висновків щодо природи, механізмів поширення та ефективності реакції на глобальні економічні кризи XX і XXI століття.

Незважаючи на відмінності у контексті – від глибокої фінансової нестабільності 1930-х років до гібридних шоків останнього десятиліття – всі кризи характеризувались масштабним порушенням функціонування ринкових механізмів, зростанням безробіття, падінням виробництва та посиленням соціальної вразливості.

Порівняльний аналіз виявив спільні риси поширення криз: спершу – фінансовий або екзогенний шок, далі – ефект доміно через торгівлю, інвестиції та очікування. Водночас сучасні кризи поширюються значно швидше завдяки глобалізації та взаємозалежності фінансових ринків. У відповідь держави використовували схожі інструменти – монетарне пом'якшення, фінскальні стимули, протекціоністські заходи, але з різною інтенсивністю та результативністю.

Особливо інноваційним був досвід пандемії COVID-19 та війни в Україні, де з'явилися нові формати міжнародної координації та фінансової підтримки.

Уроки з минулого підкреслюють важливість своєчасного, масштабного та цілеспрямованого реагування,

Таблиця 4 – Основні уроки глобальних криз для сучасної макроекономічної координації

Ключовий аспект	Урок
Міжнародна координація	Необхідність швидких узгоджених рішень на рівні G20, МВФ, СОТ
Інституційна спроможність МВФ	Потреба реформування МВФ та забезпечення доступу країн, що розвиваються
Фінскальна реакція	Баланс між підтримкою та борговою дисципліною
Інфраструктура протидії шокам	Розвиток механізмів раннього попередження та спільного реагування на шоки
Досвід України	Приклад ефективного використання донорських ресурсів і швидкого реагування

Джерело: авторська розробка

а також тісної співпраці між урядами, міжнародними фінансовими інституціями та приватним сектором. Підвищується роль економічної солідарності, особливо у кризах, пов'язаних з гуманітарними та безпековими викликами.

На основі проведеного аналізу сформульовано такі пропозиції для вдосконалення міжнародної макроекономічної координації:

1. Посилити інституційну спроможність міжнародних фінансових організацій (МВФ, Світовий банк) для оперативного реагування на кризові ситуації та забезпечення доступу до фінансових ресурсів країнам із підвищеним ризиком.

2. Запровадити нові механізми глобальної кризової солідарності, включаючи постійні антикризові фонди, гарантовані пакети макрофінансової допомоги та автоматизовані процедури реструктуризації боргу.

3. Узагальнити й інституціоналізувати досвід України щодо масштабної зовнішньої підтримки у воєнний час як новий тип партнерської моделі «країна-донор-країна-реципієнт».

4. Розширити практику координації дій у межах G20, ООН, ЄС та інших форматів, збільшивши прозорість, репрезентативність і здатність до оперативного прийняття рішень.

5. Сприяти синергії між фінансовою, монетарною та торговельною політикою задля забезпечення стабільності та зростання в довгостроковій перспективі.

Таким чином, сучасні виклики потребують не лише кращих інструментів економічного управління, а й нового рівня глобальної взаємодії, де ключову роль відіграватиме стратегічна координація та економічна стійкість, побудована на довірі та партнерстві.

Список використаних джерел:

1. Bernanke, B. S. (2014). The Great Depression: Lessons for Today. *Economic Theory*, Vol. 56, No. 3, pp. 5–19.
2. International Monetary Fund. (2023). World Economic Outlook 2023: Navigating Global Divergences. Washington, D.C. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
3. Рогов Є. А. Світові економічні кризи: історія, механізми, наслідки / Є. А. Рогов. Харків : Видавництво «Факт», 2021. 288 с.
4. World Bank. (2024). *Global Economic Prospects, January 2024*. Washington, D.C. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>
5. World Trade Organization. (2023). *World Trade Statistical Review: July 2023*. DOI: <https://doi.org/10.30875/9789287074195>
6. Український інститут майбутнього. Війна і трансформація глобальної економіки: звіт аналітичного центру. Київ : УІМ, 2023. 62 с.
7. Eichengreen, B. J. (2015). Hall of Mirrors: The Great Depression, the Great Recession, and the Uses—and Misuses—of History / B. Eichengreen. Oxford: Oxford University Press, pp. 512.
8. G20 Bali Leaders' Declaration 2022. Bali, Indonesia, 15–16 November 2022. URL: <https://www.g20.org/>
9. Keynes, J. M. (1936). The General Theory of Employment, Interest and Money / J. M. Keynes. London: Macmillan, pp. 403.
10. Krugman, P. R. (2009). The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008 / P. R. Krugman. New York: W.W. Norton & Company, pp. 210.

References:

1. Bernanke, B. S. (2014). The Great Depression: Lessons for Today. *Economic Theory*, vol. 56, no. 3, pp. 5–19.
2. International Monetary Fund (2023). World Economic Outlook 2023: Navigating Global Divergences. Washington, D.C. Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>
3. Rohov, Y. A. (2021). Svitovi ekonomichni kryzy: istoriia, mekhanizmy, naslidky [World Economic Crises: History, Mechanisms, Consequences]. Kharkiv: Fakt Publishing House, pp. 288. (in Ukrainian)
4. World Bank. (2024). *Global Economic Prospects, January 2024*. Washington, D.C. Available at: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>
5. World Trade Organization. (2023). *World Trade Statistical Review: July 2023*. DOI: <https://doi.org/10.30875/9789287074195>
6. Ukrainian Institute for the Future. (2023). Viina i transformatsiia hlobalnoi ekonomiky: Zvit analitychnoho tsentru [War and the Transformation of the Global Economy: Report of the Analytical Center]. Kyiv: UIM, pp. 62. (in Ukrainian)
7. Eichengreen, B. J. (2015). Hall of Mirrors: The Great Depression, the Great Recession, and the Uses – and Misuses – of History / B. Eichengreen. Oxford: Oxford University Press, pp. 512.
8. G20 Bali Leaders' Declaration 2022. Bali, Indonesia, 15–16 November 2022. Available at: <https://www.g20.org/>
9. Keynes, J. M. (1936). The General Theory of Employment, Interest and Money / J. M. Keynes. London: Macmillan, pp. 403.
10. Krugman P. R. (2009). The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008 / P. Krugman. New York: W.W. Norton & Company, pp. 210.

Mandra Volodymyr, Mandra Nataliia
State Non-Commercial Company
“State University “Kyiv Aviation Institute”

THE TWO ERAS OF UPHEAVAL: THE GREAT DEPRESSION OF THE 1930S VERSUS THE GLOBAL CRISIS OF THE 21ST CENTURY

Global economic crises are the main risk factors for the reliability of the stability of the world economy and its constituent states. In the context of the growing turbulence of the world economy, caused by financial, epidemiological and geopolitical shocks, there is an urgent need for a deep rethinking of the historical experience of anti-crisis management. The Great Depression of the 1930s and the global crises of the 21st century have common features and significant differences that allow us to formulate lessons for modern international macroeconomic coordination. The causes, mechanisms of spread, political responses and economic consequences of major global crises are analyzed and compared with an emphasis on the role of international economic relations. When writing the article, methods of comparative analysis, historical synthesis, institutional approach, as well as methods of analysis of macroeconomic indicators and political decisions were applied. Data from the IMF, World Bank, OECD, WTO, as well as national statistical bodies were used. The study found that although the Great Depression and the crises of the 21st century were of different nature (banking, consumer, structural), they were all accompanied by a breach of confidence, a trade downturn and a deficit of international coordination. In the 21st century, flexible stimulus tools, the institutional response of central banks, G20 anti-crisis packages and the adaptation of the global supply chain played a significant role. However, the strengthening of protectionism, financial fragmentation and political polarization create new threats. The results obtained have practical value, they allow to improve the understanding of effective forms of international macroeconomic coordination in conditions of multifactor crises. A unique example is the four-year period of the Ukrainian economy (2022–2025). During this period, support for Ukraine from European countries, the United States and other countries can be comparable to the mutual support of Great Britain, the United States and France in the period 1939–1945 in the conditions of the war economy. Reducing the delay in response to the emergence of a crisis and balancing macroeconomic levers are important structural parameters of effective policy. The conclusions can be used in the development of foreign economic policy strategies of Ukraine, as well as in the activities of international economic organizations.

Keywords: Great Depression, Global Financial Crisis of 2008, COVID-19, War of 2022, Macroeconomic Policy, Protectionism, International Coordination, Fiscal Stimulus, Global Recession, International Economic Relations.

JEL classification: F00, F40, F49, F50
